

ט' באב

ערכו של יהודי

מטרת הבכי בתשעה באב: קריבת ה'

החורבן הנורא שפקד את עמינו הגיע בשל מחלוקת וחוסר שלום, בענין זה כתב האריז"ל דברים מבהילים על הפסוק (דברים יז, ח): "כִּי יִפְּלֹא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט בֵּין דָּם לְדָם בֵּין דֵּין לְדֵין וּבֵין נֶגַע לְנֶגַע דְּבָרֵי רִיבָת בִּשְׁעָרֶיךָ", מתוך הזוהר הקדוש: מלאכי השרת באו לפני הקב"ה בשעת החורבן וטענו כלפיו: רבונו של עולם, כתבת בתורתך: "ושפך את דמו וכסהו בעפר" (ויקרא יז, ג), והנה כאן אין עושים כן לישראל אלא, "שפכו דמים כמים" (תהלים עט, ג). כתבת בתורה: "אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד" (ויקרא כב, כח), וכאן הבנים נשחטים על אבותיהם! כתבת בתורתך: "וצוה הכהן ופינו את הבית" (ויקרא יד, לו), והנה: "וישרפו את בית אלוקים.... וכל כלי מחמדו להשחית" (דברי הימים ב' לו, יט)! השיב להם הקב"ה: כלום יש שלום בעולם? הואיל ואין שלום אין כלום! ואמנם בבית שני למדו ישראל תורה ואף היו זהירים במצוות, אך הוא נחרב בשל שנאת חנם שהיתה בו, וכדי לתקן מצב נורא זה עלינו להרבות באהבת רעים.

מה למרור בט' באב?

השפיעני במרוזים הרנוני לענה (איכה ג, טו)

חז"ל (ילק"ש תתל"ח) דרשו: "השביעני במרוזים בליל פסח וכו', הרנוני לענה בליל תשבע באב". ויש להבין מה הקשר בין השנים, מרור בליל פסח, ולענה בתשעה באב? ה"כתב סופר" כתב לבאר זאת כך: מי שהיה עשיר וירד מנכסיו אמנם צערו וכאבו קשה מנשוא, אך במשך הזמן הוא מתרגל למצבו החדש עד ששוכח את שארע לו. והנה גם אנו בגלותנו הארוכה כבר התרגלנו למצבנו, ולא היינו צריכים לכאוב כל כך את כאב החורבן והטוב שאבדנו לאחר כל כך הרבה שנים. ומה הסיבה שבכל זאת לאחר קרוב לאלפים שנות חורבן, אנו מבכים אותו כאילו היה זה עתה? מפני שבלייל פסח אנו אוכלים מרור וזוכרים את כל הטובה שהיתה לנו, שה' קרבנו אליו מכל העמים, והחיינו בניסים ונפלאות, ועל כן הצער והכאב על האבדון חוזר אלינו בכל פעם מחדש, וזהו שאומר המקונן "השפיעני במרוזים" בליל פסח, כשאני נזכר בטובה הגדולה שהיתה לי, ולכן אני חש ב"הרנוני לענה", בליל תשעה באב, שאיני יכול לשכוח את האבדן העצום שקרה לנו ביום זה. ומתוך האור "מגילת איכה"

מובא בספר תורת העולה להרמ"א (מובא בספר לב אליהו בראשית עמוד רסג), שירמיה הנביא פגש את אפלטון רבו של אריסטו. אפלטון רואה שירמיה הנביא בוכה על חורבן בית המקדש, הוא שואל אותו שתי קושיות.

הקושיא הראשונה: מדוע אתה, החכם של היהודים, בוכה על עצים ואבנים, מה זה משנה העיקר שיש את ה' יתברך. הקושיא השנייה: מדוע אתה בוכה על העבר, לא בוכים על חלב שנשפך. ירמיה הנביא ביקש מאפלטון, החכם שבאומות, שישאל אותו את כל השאלות שיש לו בפילוסופיה, מובא שם שאפלטון שאל אותו הרבה שאלות וירמיה ענה על כולן בחכמה רבה, עד כדי כך שאפלטון לא ידע אם עומד לפני מלאך או בן אדם, אמר לו ירמיה: כאן מתורצת הקושיא הראשונה, אני לא בוכה על עצים ואבנים, כל חכמה שיש לי הוצאתי מתוך העצים והאבנים של בהמ"ק, הלזאת יקרא עצים ואבנים? על השאלה השנייה מדוע הוא בוכה על העבר, אמר לו ירמיה שעל כך לא יענה, כי אפלטון לא יוכל להבין. בפשטות התכוון ירמיה, שאפלטון לא יוכל להבין את התשובה כי הוא גוי. הסבא מקלם אמר על אריסטו שהוא היה חכם גדול, אבל אני חכם גדול ממנו, גם הבן והנכד שלי חכמים ממנו. ישנם דברים שרק יהודי יכול להבין, גוי לעולם לא יבין אותם. העמקות שבדברים היא, באמת לא בוכים על העבר, לא בוכים על חלב שנשפך, ההגדרה של בית המקדש היא, בורא עולם, זהו מקומו השראת השכינה, אריסטו הבין שברגע שנחרב בית המקדש, כביכול ח"ו הבורא עולם הלך והוא יחזור רק כשיבוא המשיח, אם זה כך, אז מדוע בוכים על העבר? אך זוהי טעות גמורה, הבורא עולם לא הלך, בורא עולם נמצא כל הזמן אתנו. כאשר היה בית המקדש שם היה מקום השראת השכינה, ע"י בית המקדש חיינו ביחד עם בורא עולם. כיום שנחרב בית המקדש אנו בוכים, לא על בית המקדש שנחרב, אלא על חסרון השראת השכינה, על כך שאנו רוצים לחיות ביחד עם בורא עולם. בכי זה על הרצון והכמיהה להתקרבות להשי"ת, הוא זה שגורם שנתקרב לבורא עולם, ע"י כך יש לנו גם היום, בגלות, בית המקדש, כי הרי ע"י בכי זה אנו חיים ומרגישים את הבורא עולם גם בגלות.

רבי שמשון פינקוס בספרו "גלות ונחמה"

אין אומרים תחנון, בתשעה באב, ואין נופלים על פניהם, מפני דמקרי מועד (שו"ע א"ח סימן תקנט)

כתב הרב חיים ויטאל: ששמע מהאר"י זצ"ל, כי במנחה א' באב נולד המשיח הנקרא "מנחם". ומצאתי כתוב, דמזה הטעם לא מחו חכמים על רבות בנות, דאחר חצות מתעסקות בכל כוחן לכבד הבית, ולתקן המיטות, וכיוצא מתקוני הבית, וזה מנהג קדום בערי איטליא לנשים, ויען שדעתן קצרה וחלושי אמונה, אדרבא חזקו ידיהם לקבוע אמונת הגאולה ולא יתיאשו ח"ו. (ברכי יוסף) אחד הדברים המופלאים בהלכות תשעה באב הוא ששם כל זה שהוא יום האבל והתענית הגדול ביותר, הוא גם נקרא מועד במגילת איכה, ויש בו כמה הלכות כמו מועד. אין אומרים תחנון בתשעה באב, אין נופלים על פניהם. איך יכול להיות דבר כזה? יום אָכַל, או יום טוב? איך יכולים לשמש שניהם בערכוביא. והקושיא מתעצמת, שהרי אנו רואים שלאחר חצות, דוקא בזמן שבו היה עיקר שרפת בית אלוקינו, דוקא אז אנו נוהגים כמה קולות במנהגי האבלות. ויש כאלה שנוהגים לסדר הבית, ולהכינו לקראת המשיח. יש לומר: שמכיון שכל הַאֲכָל והצער הוא על ענין הרוחניות, ועל סילוק השכינה, משום כך דוקא בשעות הללו, יש טעם להראות קצת שמחה. כי בשעות אלו נפעלו פעולות שהשכינה לא תנתק מישראל לגמרי, אלא בחינות מסוימות ילכו אתם לגלות.

ומתוך האור "בין המצרים" בשם ר' יקותיאל יהודה מצאנו זצ"ל

מי שנוהג לפנים משורת הדין, כך נוהגים עמו מן השמים

הגמרא (ב"מ ל:) אומרת, שלא חרבה ירושלים אלא על שהעמידו דבריהם על דין תורה, הקושי בדברי הגמרא ידוע: וכי על כך שהעמידו דבריהם על דין תורה, ולא עשו לפנים משורת הדין, היו ראויים לעונש כל כך גדול? ועוד קשה, הרי במסכת שבת אומרת הגמרא דברים אחרים: לא חרבה ירושלים אלא בשביל שחיללו בה את השבת, ובשביל שלא הוכיחו זה את זה, ועוד סיבות אחרות. יש לומר: ודאי שהיה בהם את כל העבירות המנויות במסכת שבת. ובדאי שעיקר העונש היה על עבירות הללו שהם עבירות חמורות מאוד, אבל, אילו היו ישראל נוהגים זה עם זה לפנים משורת הדין, ולא היו מדקדקים להעמיד את דיניהם על דין תורה, אזי גם מן השמים לא היו מדקדקים איתם, והיו נוהגים עמהם מידה כנגד מידה לפנים משורת הדין. אבל מכיון שהם העמידו דבריהם על דין תורה, ולא נהגו לפנים משורת הדין, גם מן השמים נהגו עימם במידת הדין, ונתנו להם את העונש הראוי, על העבירות המנויות במסכת שבת.

ומתוך האור "בין המצרים"

הלכה: היוצא מבית הכסא שברכבת או במטוס

שאלה: היוצא מבית הכסא שברכבת או של מטוס שאין בהם ברז לנטילת ידיים בחוץ מה יעשה? **תשובה:** אפשר להקל בהם כשאין ברז בחוץ ואין כל אפשרות ליטול ידיים כי אם בתוך בית הכסא. משום שהם בתי כסאי פרסאי, והם בשיפוע והרעי מתגלגל ונופל לגומא. ויתרה מזו שהמטוס שהוא כלי גדול הטס באוויר ואין לו דין בית הכסא כי אם פינה אחת מהכלי משמש גרף של רעי. ולכן מסתבר שהיוצא ממנו יכול ליטול ידיו בפנים ולצאת. בשו"ת ארץ צבי כתוב (סימן קי) שבית הכסא שברכבת לא נחשב לבית הכסא משתי סיבות. (א) אין הוא מיוחד לבית הכסא בלבד כי אם גם לרחוץ פניו וידיו. (ב) אין הצוואה נשרת שם אלא נופלת החוצה, והוי כבית הכסא פרסאי כמבואר במסכת ברכות (כו.). רב זילברשטיין בספרו "חשוף חמד" ברכות

פתגם: ספור את הפרחים שפורחים לעולם לא את העלים שנושרים. ספר "שמחלה"

חקירה: אבלות: שבעת הימים הם מצווה אחת, או שבע מצוות נפרדות (צפנת פענח כללי התורה והמצוות ח"א ד"ה אבלות בקטן שהגדיל)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: חיים ומוות: בברלין היה רופא יהודי בשם מרקוס הרץ, שעל מרכבתו היו חרותים ראשי התיבות של שמו מ.ה. פעם אחת בעברו במרכבתו ברחוב, שמע יהודי אחד מסביר לרעתו את פשר ראשי התיבות שעל מרכבתו: "מלאך המות". לימים נפל אותו יהודי למשכב והרופא מרקוס הרץ הובהל אל מיטתו. ובכן, פנה הרופא אל היהודי בנעימת נצחון, מה תאמר עכשיו לראשי תיבות של מרכבתך? השיב היהודי מניה וביה: "מחיה המתים". ספר "חד וחלק" ח' ג

שבת שלום!

מזל טוב ליום הולדת של בני חביב בן מלכה מ"

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לזיווג טוב לשלמה בן אסתר. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל. לעילוי נשמת של שלמה בן שמחה.

